

Utlåtande 2017:108 RII (Dnr 106-725/2016)

Demokratisäkra föreningsstödet

Motion (2016:48) av Lotta Edholm (L)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motion (2016:48) av Lotta Edholm (L) om att demokratisäkra föreningsstöd anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Roger Mogert anför följande.

Ärendet

Lotta Edholm (L) föreslår i en motion till kommunfullmäktige att kommunfullmäktige får i uppdrag av kommunstyrelsen att återkomma med förslag på regelverk för att säkerställa att stadens föreningsstöd och lokaler inte tillfaller eller kan användas av föreningar vars värderingar och arbetssätt inte är förenliga med demokratiska grundprinciper. Vidare föreslår motionären att kommunfullmäktige uppdrar åt stadsrevisionen att genomföra regelbundet återkommande granskningar av stödmottagande föreningars efterlevnad av demokratikriterier.

Bakgrunden är enligt motionären att avslöjanden skett där företrädare för föreningar som tar emot statligt eller kommunalt stöd har gett uttryck för värderingar som är oförenliga med demokratin och att detta undergräver legitimiteten hos offentligt föreningsstöd.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, idrottsnämnden, kulturnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Kommunstyrelsens råd för mänskliga rättigheter (KSMR), Stiftelsen EXPO samt Svenska kommittén mot antisemitism (SKMA). KSMR, Stiftelsen EXPO och Svenska kommittén mot antisemitism (SKMA) har ej inkommit med svar på remissen. På egna initiativ har även Handikapporganisationernas samarbetsorgan (HSO) i Stockholms stad och Storstockholms lokalförening av Personskadeförbundet RTP inkommit med svar.

Stadsledningskontoret konstaterar att samtliga nämnder som varit remissinstans för denna motion har i uppdrag att fördela stöd till föreningar och har antagit riktlinjer som anger hur uppföljning av beviljade bidrag ska ske. De ställer också krav på att föreningar som beviljas bidrag ska ha en demokratisk uppbyggnad.

Idrottsnämnden anser att de redan har de stöd som behövs för att berörda anställda ska kunna följa upp, granska och eventuellt neka föreningar stöd i form av kontanta medel eller lokaler.

Kulturnämnden påtalar att det sedan våren 2016 finns särskilda riktlinjer till stadens arbete mot våldsbejakande extremism. Riktlinjer vilka bland annat innefattar rutiner kring uppföljning av ekonomiska stöd. Om kontrollen skärps ytterligare så anser de att det i så fall bör göras av en verkligt extern part snarare än genom stadsrevisorn eller ett nytt organ i staden.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd delar motionärens uppfattning om vikten av att kontrollera efterlevnaden av gällande regelverk. Dock anser nämndeni att en förenings storlek, samt storleken på det bidrag som beviljats, måste beaktas vid bedömningen av vilka krav som är rimliga att ställa på föreningarnas redovisning.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd är positiv till ett centralt regelverk för att demokratisäkra föreningsstödet men det finns samtidigt en risk att ett centralt regelverk skapar ramar som inte är anpassade efter lokala förutsättningar och behov. Därför bör uppdraget till kommunstyrelsen också innefatta att regelverket ger utrymme för lokal anpassning.

Södermalms stadsdelsnämnd delar motionens förslag om att demokratisäkra föreningsstöd inom staden. Nämndens framtagna rutiner för föreningsbidrag är även en del i detta arbete.

Kommunstyrelsens råd för mänskliga rättigheter instämmer i Stadsledningskontoret tjänsteutlåtande.

Handikapporganisationernas samarbetsorgan (HSO) i Stockholms stad och Storstockholms lokalförening av Personskadeförbundet RTP uttrycker i två separata, men till innehållet samma, remissvar att de delar motionens förslag om att demokratisäkra föreningsstöd inom staden. De vill vidare peka på betydelsen av att alla medborgare ska ha samma möjlighet att delta i de föreningsaktiviteter som staden stödjer med föreningsbidrag.

Mina synpunkter

I Stockholm finns ett rikt föreningsliv. Föreningslivet är en fantastisk tillgång för alla stockholmare och ska stödjas och ges förutsättningar att växa. Att föreningslivet är och förblir fritt är en viktig princip i ett demokratiskt samhälle. Ett transparent, rättssäkert och demokratistödjande bidragssystem är därför en nödvändighet.

I 2017 års budget för Stockholms stad tydliggörs att ”inga ekonomiska bidrag ske från staden till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män. Föreningar som uppmuntrar till våldsbejakande extremism ska fråntas all typ av stöd i den mån de har sådant.”

En demokratisk grundsyn är alltid en förutsättning för att ideella organisationer ska få kommunala bidrag och samtliga berörda förvaltningar arbetar ständigt för att utveckla och förbättra sin bidragsgivning.

De bidragsgivande nämnderna kan utifrån kommunfullmäktiges reglemente exempelvis precisera riktlinjer och kriterier för bidragsgivningen. Flera nämnder som har i uppdrag att fördela stöd till föreningar har redan antagit sådana riktlinjer som möjliggör ytterligare demokratisäkring och granskning av föreningsstöd.

Ett gott samarbete med civilsamhället är en förutsättning inom många av stadens verksamheter, framförallt när det gäller stöd till våra mest utsatta grupper. Föreningsstöd är ett viktigt verktyg för att främja ett långsiktigt demokratiarbete i samhället. Det är således av största vikt att regelverket kring stadens föreningsstöd är transparent, rättssäkert och demokratistödjande. Stadens bidragsgivning ska följas upp och utvärderas kontinuerligt. Stadens revisorer kan utöver nämndernas egenkontroll självständigt besluta om en sådan granskning.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2016:48) av Lotta Edholm (L) om att demokratisäkra föreningsstödet

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Anna König Jerlmyr och Cecilia Brinck (båda M) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Motion (2016:48) av Lotta Edholm (L) om att demokratisäkra föreningsstödet bifalls.
2. Därutöver anføres följande.

I Sverige har vi en vidsträckt rätt att ge uttryck för värderingar som är oförenliga med demokrati, jämställdhet och människors lika värde. Det följer av den tolerans för olika åsikter som är självklara i en demokrati. Denna rättighet leder dock inte till en skyldighet för det offentliga att subventionera enskilda och föreningar som skadar demokratin.

Att kampen mellan extremism och demokrati är på blodigt allvar har vi blivit smärtsamt påmind om. I denna kamp har vi alla vårt ansvar.

Sedan den här motionen skrevs har ytterligare exempel framkommit på den naivitet som framför allt statliga men även kommunala organ uppvisat inför vilka organisationer, vilka företrädare och vilka syften som skattebetalarna har behövt finansiera. De värsta missgreppen har senfärdigt börjat stävjas. Men ännu återstår mycket att göra för att förhindra att offentliga medel går till extremister.

Vi vill i det sammanhanget upprepa vad motionen anför om vikten av att särskilja den minoritet föreningar som inte bör få bidrag från den stora majoritet föreningar som gör ovärderliga insatser för att hjälpa andra. Man kan för övrigt tillägga att ur en given pott för föreningsbidrag är varje krona som går till en odemokratisk organisation en krona som inte kommer en seriös organisation till del, och som därmed inte bidrar till att stötta civilsamhället att ge bland andra barn, unga och personer med funktionsnedsättning ett bättre liv.

Föredragande borgarrådet citerar skrivningar i budgeten om att föreningsbidrag inte ska gå till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män, ej heller till aktörer som uppmuntrar till våldsbejakande extremism.

Denna målsättning delar vi självklart. Men för att målsättningen ska kunna förverkligas krävs gemensamma regelverk och principer för granskning och uppföljning. Att hänvisa till att enskilda nämnder kan anta egna regelverk räcker inte. Det är tid för majoriteten att visa ledarskap och ta ansvar.

Kommunfullmäktige måste fastslå såväl minimikrav som ska ställas på föreningar som mottar stöd, som principer för uppföljning och kontroll. Att skapa en mer central granskningsmekanism, som förslagsvis utgår från revisionen, är ett sätt att säkerställa att granskningen sker med samma kvalitet och ambitionsnivå, oavsett vilken nämnd som har beviljat bidrag. Att göra såväl regelverk som uppföljning mera enhetliga gör också att föreningarna vet vad de har att vänta sig. Det här är ett problem som vi inte kan förvänta oss kommer att lösas av sig självt.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2016:48) av Lotta Edholm (L) om att demokratisäkra föreningsstöd anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 3 maj 2017

På kommunstyrelsens vägnar:
K A R I N W A N N G Å R D

Roger Mogert

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Markus Nordström (alla M) och Björn Ljung (L) med hänvisning till Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottnér (KD) med hänvisning till Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Motionen påtalar att Stockholms stad varje år ger mångmiljonbelopp i stöd till olika föreningar, ofta för sociala ändamål eller till idrottslivet. Föreningslivet gör det möjligt för människor från olika delar av samhället att träffas, det lär nuvarande och blivande samhällsmedborgare demokratiska arbetssätt och värderingar. Föreningars insatser är ovärderliga komplement till de verksamheter som bedrivs i annan regi. Det finns dock föreningar som inte alltid själva respekterar demokratiska värderingar, dels avseende det interna funktionssättet men även de värderingar som föreningarna och deras företrädare förmedlar.

Motionären pekar på att det idag inte finns något centralt regelverk för föreningsstöd, utan att varje nämnd själv beslutar om riktlinjer. Motionären menar att det är lämpligt att nämnderna även i fortsättningen har huvudansvaret för att formulera vilka ändamål som stödet ska gå till och hur prioriteringen ska ske mellan olika ansökningar men att det behövs ett centralt regelverk för att demokratisera föreningsstödet. Några exempel på centrala punkter som Liberalerna anser att föreningar bör uppfylla för att komma ifråga för stadens stöd är:

- En styrelse utsedd av medlemmarna.
- Ett åtagande att ta ställning för demokrati och alla människors lika värde.
- Ett åtagande att visa hur man arbetar för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män.
- Nolltolerans mot företrädare (styrelseledamöter och ledande tjänstemän) som uttrycker åsikter som uppmanar till våld eller som inte är förenliga med alla människors lika värde. Sådana företrädare ska ombes lämna sina uppdrag.

Med anledning av det ovan anförda yrkar motionären att kommunfullmäktige uppdrar åt kommunstyrelsen att återkomma med förslag på regelverk för att säkerställa att föreningsstöd och lokaler inte tillfaller föreningar vars värderingar inte är förenliga med demokratiska grundprinciper.

Motionären föreslår också att kommunfullmäktige uppdrar åt stadsrevisionen att genomföra regelbundet återkommande granskningar av stödmottagande föreningars efterlevnad av demokratikriterierna i enlighet med vad som ovan anförts

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden, idrottsnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, kommunstyrelsens råd för mänskliga rättigheter, Stiftelsen EXPO och Svenska kommittén mot antisemitism (SKMA).

KSMR, Stiftelsen EXPO och Svenska kommittén mot antisemitism (SKMA) har ej inkommit med svar på remissen.

På egna initiativ har även Handikapporganisationernas samarbetsorgan (HSO) i Stockholms stad och Storstockholms lokalförening av Personskadeförbundet RTP inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 oktober 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Att föreningslivet är och förblir fritt är en viktig princip i ett demokratiskt samhälle. Detta innebär att stat och kommun inte kontrollerar föreningarna. Samtidigt måste de föreningar som vill uppbära offentliga bidrag uppfylla vissa uppställda villkor. Det är därför viktigt att stadens regelverk för föreningsstöd är transparent och rättssäkert samt att bidrag följs upp och utvärderas kontinuerligt.

Stadsledningskontoret delar motionärens åsikt att stadens medel inte ska användas till föreningar som inte stöder demokratiska principer eller mänskliga rättigheter. Staden ställer därför formella krav på att en förening har en demokratisk uppbyggnad för att det ska vara aktuellt att beviljas bidrag. I kommunfullmäktiges budget 2017 slås fast att inga ekonomiska bidrag ska ges från staden till aktörer som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män. Vidare framgår att föreningar som uppmuntrar till våldsbejakande extremism ska fråntas all typ av stöd, i den mån de har sådant.

Flera av stadens nämnder har, utifrån kommunfullmäktiges reglemente, i uppgift att lämna bidrag till föreningar. Syftet med bidragsgivningen är att understödja kulturella och sociala verksamheter för barn, ungdomar och äldre, medverka till demokratisk fostran, idrottsutveckling och att främja folkhälsan.

Bidragsgivande nämnder kan utifrån kommunfullmäktiges reglemente precisera riktlinjer och kriterier för bidragsgivningen.

Samtliga nämnder som varit remissinstans för denna motion har i uppdrag att fördela stöd till föreningar och har antagit riktlinjer som anger hur uppföljning av

beviljade bidrag ska ske. De ställer också krav på att föreningar som beviljas bidrag ska ha en demokratisk uppbyggnad. Stadens revisorer granskar i enlighet med gällande revisionsplaner hur nämnder, fullmäktigeberedningar och enskilda förtroendevalda fullgör sitt uppdrag och har möjlighet att genomföra granskningar också av nämndernas stöd till ideella föreningar.

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm har i sin rapport *Stad i Samverkan – Stockholms stad och civilsamhället* föreslagit att staden ska utarbeta stadsövergripande riktlinjer för hur Stockholms stad ska fördela bidrag till civilsamhället. Förutsättningarna för detta utreds för närvarande vid stadsledningskontoret.

Inom ramen för arbetet mot våldsbejakande extremism som nyligen har påbörjats utreds för närvarande hur staden ska arbeta för att säkerställa att bidrag inte beviljas sökande med kopplingar till extremismverksamhet.

Stadsledningskontoret instämmer i att stadens föreningsstöd och lokaler inte bör tilldelas eller nyttjas av föreningar vars värderingar och arbetssätt inte är förenliga med demokratiska grundprinciper. Med hänvisning till ovanstående, anser inte stadsledningskontoret att ytterligare uppdrag behövs.

Stadsledningskontoret föreslår att motion (2016:48) om att demokratisäkra föreningsstöd av Lotta Edholm (L) anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 28 oktober 2016 följande.

Som svar på remissen hänvisar idrottsnämnden till förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Bo Sundin (M), Daniele Fava (L) samt Mikael Valier (KD), *bilaga 1*.

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 11 oktober 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar motionärens syn att det är viktigt att stadens föreningsliv baseras på en demokratisk grund. Det finns i det gällande regelverket för idrottsnämndens föreningsstöd tydliga skrivningar om på vilka grunder en förening ska vara uppbyggd och vad som inte accepteras. ”*En förening ska vara uppbyggd och fungera enligt demokratiska principer. I stadgarna (godkända och antagna på föreningens årsmöte) ska framgå att alla som instämmer i föreningens målsättningar äger rätt till medlemskap. Det får inte bedrivas verksamhet som främjar våld eller rasism. Inte*

heller får det stimuleras till bruk av alkohol eller droger.”

Även när det gäller lokalbokning finns det formuleringar som idrottsförvaltningen och kulturförvaltningen upplever som tillräckligt tydliga för att kunna agera på ett korrekt sätt. *”Förvaltningen äger rätt att neka bokningsförfrågan om det på sannolika grunder kan antas att denna kan medföra allvarligare ordningsstörningar eller olaglig handling i eller invid lokalen. Om bokning redan gjorts, har förvaltningen rätt att när som helst, av samma orsaker häva bokningen. Kunden har inte rätt till ersättning i sådana fall.”*

Förvaltningen anser att dessa formuleringar ger det stöd som behövs för att berörda anställda ska kunna följa upp, granska och eventuellt neka föreningar stöd i form av kontanta medel eller lokaler.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 september 2016 följande.

1. Att i huvudsak bifalla.
2. Att därutöver anföra:

Det är av yttersta vikt att värna det fria ordet, ett arbete kulturförvaltningen gör mycket väl.

Vi instämmer i bedömningen att uppföljning av stödsystemen är av stor vikt. Regelbunden intern kontroll är ett nödvändigt verktyg för såväl den politiska som verkställande ledningen och för detta har staden etablerade rutiner. Sedan våren 2016 finns också särskilda riktlinjer till stadens arbete mot våldsbejakande extremism. Riktlinjer vilka bland annat innefattar rutiner kring uppföljning av ekonomiska stöd.

Om kontrollen skärpas ytterligare så anser vi att det i så fall bör göras av en verkligt extern part snarare än genom stadsrevisorn eller ett nytt organ i staden. Vi tänker oss en extern part som i samverkan med respektive nämnd följer upp och granskar deras stödsystem och mottagarnas efterlevnad av aktuella bedömningsgrunder.

Reservation anfördes av Rasmus Jonlund m.fl. (L) och Sophia Granswed m.fl. (M), *bilaga 1*.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 7 september 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Kulturförvaltningens huvuduppdrag är att arbeta för demokrati och yttrandefrihet. I detta ingår att stödja konstnärliga projekt som för somliga kan vara provocerande men ändå inte strider mot lagen. Kulturnämndens stöd till det fria kulturlivet går till allra största delen till organisationer som bedriver publik verksamhet och därmed också bevakas av media och kritiska medborgare. En kulturgrupp som företräder antidemokratiska värderingar har med en sådan yttre bevakning och efter förvaltningens egen expertgranskning små möjligheter att tilldelas kommunalt stöd.

Förvaltningen är dock medveten om att brott mot lagen om yttrandefrihet även kan ske i kommunalt stödda kulturlokaler. Att i förväg identifiera sådan verksamhet kan vara svårt, särskilt när det gäller slutna föreningsmöten. Det handlar både om att känna till när och var riskbedömda möten äger rum och var gränsen för eventuella lagöverträdelser går. Kulturförvaltningen arbetar därför sedan flera år med att öka kunskapen om odemokratiska och våldsbejakande föreningsstrukturer, bland annat genom:

- En nära dialog med de lokalförvaltande organisationerna om lokalupplåtelser som inte uppfyller kraven på demokratiska möten och den lokala ordningsstadgan.
- Säkerhetsutbildning för personalen inom kulturförvaltningen.
- Etablerade och tydliga kanaler till polisen och säkerhetspolisen.
- Systematisk riskbedömning vid offentliga arrangemang i samverkan med producenter.
- Skärpt uppmärksamhet vid beredning av ansökningar om kulturstöd.
- Samarbete med lokalt verksamma organisationer.

Synpunkter på motionens förslag

Kulturförvaltningen delar motionärens uppfattning om betydelsen av att demokratisäkra föreningsstöd men vill också betona vikten av att kommunala medel går till verksamheter som följer bestämmelser inom andra områden, till exempel arbetsrätt och skattelagstiftning.

Även om det historiskt förekommit få fall av missbruk av medel från kulturnämndens stödområden så bedömer kulturförvaltningen att en skärpning av kontrollinstrumenten är önskvärd. Det finns en demokratisk och kompetensmässig poäng i att det inte är stödgivaren som står för den föreslagna granskningen utan ett oberoende organ i staden med detaljkunskaper om demokratins hotbilder. Frågan är dock komplex och behöver utredas närmare. Det är i det sammanhanget viktigt att demokratins grundpelare, åsikts- och yttrandefriheten, inte naggas i kanten av regleringar som kan uppfattas som vällovligen men vars effekter kan bli demokratiskt kontraproduktiva. Det är därför viktigt att dra en tydlig gräns mellan värdet av dessa friheter och extrema olagliga handlingar som alltid måste anmälas och förhindras i de lokaler och rum som staden stöder eller upplåter själv.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 oktober 2016 följande.

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på motionen.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Reservation anfördes av Kristina Lutz m.fl och Jessica Sjönell (L), *bilaga 1*.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 september 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar motionärens uppfattning att det är av största vikt att föreningsbidrag endast beviljas till föreningar som respekterar demokratiska värderingar. Det framgår av förvaltningens riktlinjer för föreningsbidrag att endast verksamheter som genomsyras av de demokratiska värderingar som råder i samhället kan beviljas bidrag. Föreningarna ska ha antagna stadgar som visar att de har en demokratisk uppbyggnad och en inriktning som ligger i linje med stadens policy i principiella frågor som bygger på jämställdhet, jämlikhet, tillgänglighet samt frihet från våld och diskriminering. De verksamheter för vilka bidrag beviljas ska främja jämställdhet, delaktighet, lika rättigheter och folkhälsa.

Förvaltningen anser att det är positivt om alla nämnder i staden som beviljar föreningsstöd har en gemensam grund för detta, i form av krav på att de föreningar som får stöd respekterar demokratiska värderingar. Förvaltningen vill dock understryka vikten av att nämnderna även fortsatt har möjlighet att fördela stödet utifrån lokala förutsättningar och behov.

Förvaltningen delar motionärens uppfattning om vikten av att kontrollera efterlevnaden av gällande regelverk. Dock anser förvaltningen att en förenings storlek, samt storleken på det bidrag som beviljats, måste beaktas vid bedömningen av vilka krav som är rimliga att ställa på föreningarnas redovisning.

Förvaltningen föreslår att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 september 2016 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av Bengt Porseby (L), *bilaga 1*.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 augusti 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Tillgången till lokala föreningars ideella arbete är mycket viktigt för förvaltningen. Det handlar bland annat om att skapa fritidsaktiviteter för ungdomar, om nattvandring och om läxhjälp. I en stadsdel som Spånga-Tensta där mångfalden är rik och där många medborgare talar olika språk, är länken mellan förvaltningen och föreningarna viktig att upprätthålla. Föreningsbidragen bidrar till ett aktivt föreningsliv i stadsdelen vilket stärker civilsamhället.

Förvaltningen är positiv till ett centralt regelverk för att demokratisäkra föreningsstöder men det finns samtidigt en risk att ett centralt regelverk skapar ramar som inte är anpassade efter lokala förutsättningar och behov. Därför bör uppdraget till kommunstyrelsen också innefatta att regelverket ger utrymme för lokal anpassning.

Motionen innefattar också förslag på att stadsrevisionen ska få i uppdrag att regelbundet följa upp de föreningar som får stöd och att kostnaderna ska belasta det strategiska anslaget för demokratiarbete. Förvaltningen är positiv till att stadsrevisionen får detta uppdrag. Resultatet kan användas för att upprätta ett centralt regelverk. Det är en god idé att detta belastar det strategiska anslaget för demokratiarbete.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2016 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Anne-Lie Elfvén (L) och Christoffer Järkeborn m.fl. (M), *bilaga 1*.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 september 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Södermalms stadsdelsnämnd antog den 22 oktober 2015 rutiner för föreningsbidrag (dnr 165-2015-1.1). Södermalms stadsdelsnämnds stöd till ideella föreningar syftar till att stärka den ideella sektorns förutsättningar att erbjuda aktiviteter och verksamheter av god kvalitet. Innehållet i föreningens verksamhets ska innebära en förstärkning av nämndens verksamhet och ha ett förebyggande och/eller individstödande socialt

arbete. Bidrag ges till verksamheter som är förenliga med stadsdelsnämndens mål och inriktning. En förutsättning är att verksamheterna är lokalt anknutna, individinriktade och inte vinstdrivande. Föreningarnas verksamheter ska främja jämställdhet, delaktighet, lika rättigheter och folkhälsa. Föreningens verksamheter ska också genomgå av de demokratiska värderingar som råder i samhället. Ett formellt krav som måste vara uppfyllt för att en förening ska komma i fråga för bidrag är att den har antagna stadgar som visar att föreningen har en demokratisk uppbyggnad.

Förvaltningen delar motionens förslag om att demokratisäkra föreningsstöd inom staden. Nämndens framtagna rutiner för föreningsbidrag är även en del i detta arbete.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Kommunstyrelsens råd för mänskliga rättigheter

Kommunstyrelsens råd för mänskliga rättigheter beslutade vid sitt sammanträde den 9 mars 2017 följande.

Kommunstyrelsens råd för mänskliga rättigheter ställer sig bakom kansliets promemoria.

Särskilt uttalande gjordes av Gulan Avci (L), *bilaga 1*.

Kansliet för mänskliga rättigheters promemoria daterat den 28 februari 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret har i ett tjänsteutlåtande redogjort för ärendet. Av tjänsteutlåtandet framgår att stadsledningskontoret delar motionärens syn att stadens medel inte ska användas till föreningar som inte stöder demokratiska principer eller mänskliga rättigheter. Staden ställer därför formella krav på att en förening har en demokratisk uppbyggnad för att det ska vara aktuellt att beviljas bidrag. I budget för 2017 med inriktning för 2018 och 2019 slås det fast att staden inte ska ge ekonomiska bidrag till aktörer som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män. Vidare framgår att föreningar som uppmuntrar till våldsbejakande extremism ska fråntas all typ av stöd i den mån de har sådant.

Vidare redogör stadsledningskontoret för att flera av stadens nämnder har i uppgift att lämna bidrag till föreningar. Bidragsgivande nämnder kan utifrån kommunfullmäktiges reglemente precisera riktlinjer och kriterier för bidragsgivningen. Samtliga nämnder som varit remissinstans för denna motion har i uppdrag att fördela stöd till föreningar och har antagit riktlinjer som anger hur uppföljning av beviljade bidrag ska ske och att föreningar som beviljas bidrag ska ha en demokratisk uppbyggnad.

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm har i sin rapport Stad i Samverkan - Stockholms stad och civilsamhället föreslagit att staden ska utarbeta stadsövergripande riktlinjer för hur Stockholms stad ska fördela bidrag till civilsamhället. Förutsättningarna för detta utreds för närvarande vid stadsledningskontoret.

Handikapporganisationernas samarbetsorgan (HSO) i Stockholms stad

Handikapporganisationernas samarbetsorgan (HSO) i Stockholms stad yttrande daterat den 27 maj 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Handikapporganisationernas samarbetsorgan (HSO) i Stockholms stad är en paraplyorganisation som representerar 31 medlemsföreningar inom ett brett spektrum av funktionsnedsättningar verksamma i staden.

Inledningsvis vill vi uttrycka att vi helt håller med motionären om betydelsen av ett regelverk för att säkerställa att stadens föreningsstöd och lokaler inte tillfaller eller kan användas av föreningar vars värderingar och arbetssätt inte är förenliga med demokratiska grundprinciper.

När det gäller möjligheten att erhålla föreningsbidrag vill vi dock peka på betydelsen av att alla medborgare ska ha samma möjlighet att delta i de föreningsaktiviteter som staden stödjer med föreningsbidrag.

Remissen Låt fler forma framtiden (SOU 2016:5) innehåller en rad förslag med syfte att förstärka och fördjupa demokratin. Detta gäller inte minst politiska partier och intresseorganisationer, vilka alla är mer eller mindre beroende av stöd från samhället. I detta sammanhang understryks vikten av att alla medborgare på lika villkor ska kunna delta i samhällsutvecklingen och aktivt delta i utformandet av vår gemensamma framtid.

Vi anser att samma princip ska gälla även när det gäller frågan om Stockholms stads föreningsstöd till sociala ändamål eller till idrottslivet, det vill säga att kriterier tas fram för vilka tillgänglighetskrav som skall uppfyllas för att föreningsbidrag skall kunna erhållas.

Storstockholms lokalförening av Personskadeförbundet RTP

Storstockholms lokalförening av Personskadeförbundet RTP yttrande daterat den 1 juni 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Inledningsvis vill vi uttrycka att vi helt håller med motionären om betydelsen av ett regelverk för att säkerställa att stadens föreningsstöd och lokaler inte tillfaller eller kan användas av föreningar vars värderingar och arbetssätt inte är förenliga med

demokratiska grundprinciper.

När det gäller möjligheten att erhålla föreningsbidrag vill vi dock peka på betydelsen av att alla medborgare ska ha samma möjlighet att delta i de föreningsaktiviteter som staden stödjer med föreningsbidrag.

Remissen Låt fler forma framtiden (SOU 2016:5) innehåller en rad förslag med syfte att förstärka och fördjupa demokratin. Detta gäller inte minst politiska partier och intresseorganisationer, vilka alla är mer eller mindre beroende av stöd från samhället. I detta sammanhang understryks vikten av att alla medborgare på lika villkor ska kunna delta i samhällsutvecklingen och aktivt delta i utformandet av vår gemensamma framtid.

Vi anser att samma princip ska gälla även när det gäller frågan om Stockholms stads föreningsstöd till sociala ändamål eller till idrottslivet, det vill säga att kriterier tas fram för vilka tillgänglighetskrav som skall uppfyllas för att föreningsbidrag skall kunna erhållas.

Reservationer m.m.

Kulturnämnden

Reservation anfördes av Rasmus Jonlund m.fl. (L) och Sophia Granswed m.fl. (M) enligt följande.

Ett rikt och mångfacetterat föreningsliv är omistligt i en demokrati. Föreningslivet gör det möjligt för människor från olika delar av samhället att träffas, och föreningars insatser är ovärderliga komplement till de verksamheter som bedrivs i annan regi.

Samtidigt finns det föreningar som inte alltid själva respekterar demokratiska värderingar. Avslöjanden om hur företrädare för föreningar som tar emot statligt eller kommunalt stöd ger uttryck för värderingar som är oförenliga med demokratin undergräver legitimiteten hos och tilltron till alla former av offentligt föreningsstöd. I förlängningen fläckas civilsamhället som helhet. Av den anledningen måste föreningsstödet demokratisäkras.

Även arbetet med att se till att regelverket efterlevs måste bli mycket mer ambitiöst och proaktivt. Vi föreslår att stadsrevisionen får i uppdrag att regelbundet följa upp de föreningar som får stöd. Föreningar som till äventyrs inte samarbetar med revisionen ska självklart inte komma ifråga för ekonomiskt stöd.

Idrottsnämnden

Reservation anfördes av Bo Sundin (M), Daniele Fava (L) samt Mikael Valier (KD) enligt följande.

Ett rikt och mångfacetterat föreningsliv är omistligt i en demokrati. Föreningslivet gör det möjligt för människor från olika delar av samhället att träffas, och föreningars insatser är ovärderliga komplement till de verksamheter som bedrivs i annan regi.

Samtidigt finns det föreningar som inte alltid själva respekterar demokratiska värderingar.

Avslöjanden om hur företrädare för föreningar som tar emot statligt eller kommunalt stöd ger uttryck för värderingar som är oförenliga med demokratin undergräver legitimiteten hos och tilltron till alla former av offentligt föreningsstöd. I förlängningen fläckas civilsamhället som helhet. Av den anledningen måste föreningsstödet demokratisäkras.

Även arbetet med att se till att regelverket följs måste bli mycket mer ambitiöst och proaktivt. Vi föreslår att stadsrevisionen får i uppdrag att regelbundet följa upp de

föreningar som får stöd. Föreningar som till äventyrs inte samarbetar med revisionen ska självklart inte komma ifråga för ekonomiskt stöd.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Kristina Lutz m.fl (M) och Jessica Sjönell (L) enligt följande.

Vi anser att det är viktigt med ett rikt och mångfacetterat föreningsliv i Stockholm. Föreningslivet gör det möjligt för människor från olika delar av samhället att träffas, och olika föreningars insatser är ovärderliga komplement till de verksamheter som bedrivs i annan regi.

Samtidigt finns det föreningar som inte alltid själva respekterar demokratiska värderingar. Avslöjanden om hur företrädare för föreningar som tar emot statligt eller kommunalt stöd ger uttryck för värderingar som är oförenliga med demokratin undergräver legitimiteten hos och tilltron till alla former av offentligt föreningsstöd. I förlängningen kan civilsamhället som helhet utmålats negativt.

Det måste vara självklart att verksamheten som får stödet är demokratisk och respekterar mänskliga rättigheter. Även det minsta stödet räknas. Av den anledningen måste föreningsstödet kvalitet- och demokratisäkras.

Även arbetet med att se till att regelverket efterlevs måste bli mycket mer ambitiöst och proaktivt. Vi föreslår att stadsrevisionen får i uppdrag att regelbundet följa upp de föreningar som får stöd. Föreningar som inte samarbetar med revisionen kan självklart inte komma ifråga för ekonomiskt stöd.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Bengt Porseby (L) enligt följande.

Ett rikt och mångfacetterat föreningsliv är omistligt i en demokrati. Föreningslivet gör det möjligt för människor från olika delar av samhället att träffas, och föreningars insatser är ovärderliga komplement till de verksamheter som bedrivs i annan regi.

Samtidigt finns det föreningar som inte alltid själva respekterar demokratiska värderingar. Avslöjanden om hur företrädare för föreningar som tar emot statligt eller kommunalt stöd ger uttryck för värderingar som är oförenliga med demokratin undergräver legitimiteten hos och tilltron till alla former av offentligt föreningsstöd. I förlängningen fläckas civilsamhället som helhet. Av den anledningen måste föreningsstödet demokratisäkras.

Även arbetet med att se till att regelverket följs måste bli mycket mer ambitiöst och proaktivt. Vi föreslår att stadsrevisionen får i uppdrag att regelbundet följa upp de föreningar som får stöd. Föreningar som till äventyrs inte samarbetar med revisionen ska självklart inte komma ifråga för ekonomiskt stöd.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Anne-Lie Elfvén (L) och Christoffer Järkeborn m.fl. (M) enligt följande.

Ett rikt och mångfacetterat föreningsliv är omistligt i en demokrati. Föreningslivet gör det möjligt för människor från olika delar av samhället att träffas, och föreningars insatser är ovärderliga komplement till de verksamheter som bedrivs i annan regi.

Samtidigt finns det föreningar som inte alltid själva respekterar demokratiska värderingar. Avslöjanden om hur företrädare för föreningar som tar emot statligt eller kommunalt stöd ger uttryck för värderingar som är oförenliga med demokratin undergräver legitimiteten hos och tilltron till alla former av offentligt föreningsstöd. I förlängningen fläckas civilsamhället som helhet. Av den anledningen måste föreningsstödet demokratisäckras.

Även arbetet med att se till att regelverket efterlevs måste bli mycket mer ambitiöst och proaktivt. Vi föreslår att stadsrevisionen får i uppdrag att regelbundet följa upp de föreningar som får stöd. Föreningar som till äventyrs inte samarbetar med revisionen ska självklart inte komma ifråga för ekonomiskt stöd.

Kommunstyrelsens råd för mänskliga rättigheter

Särskilt uttalande gjordes av Gulan Avci (L) enligt följande.

Såväl Stockholms stad som staten ger årligen betydande belopp till föreningslivet. I de allra flesta fallen är detta väl använda pengar, som ger möjlighet för bland annat barn, ungdomar, äldre samt personer med funktionsnedsättning att få ett bättre och rikare liv. Men vi har också kunnat ta del av rapporter, inte minst i anslutning till det statliga stödet till civilsamhället, om hur pengar gått till odemokratiska eller extremistiska organisationer. Det har funnits en naivitet kring vilka möjligheter det finns för icke-demokratiska krafter att utnyttja systemet.

Jag välkomnar att stadsledningskontoret och kansliet för mänskliga rättigheter i allt väsentligt ställer sig bakom avsikterna i motionen. Jag ser också fram emot den utredning som pågår vid stadsledningskontoret om stadsövergripande riktlinjer för bidragsgivning.

Det jag framför allt saknar är ett resonemang kring hur uppföljningen ska gå till. Detta framstår som en svårare, mer resurskrävande men också minst lika angelägen fråga som själva riktlinjerna. Stadsledningskontoret hänvisar till att revisorerna har möjlighet att genomföra granskningar av nämndernas stöd till ideella föreningar. Det är dock inte samma sak som att granska själva föreningarna, och det säger heller ingenting om omfattningen eller ambitionsnivån.

Eftersom revisorerna har många olika frågor på sitt bord, och bör kunna bedriva sitt ordinarie revisions- och granskningsarbete med oförminskad kraft, bör staden skjuta till särskilda resurser för att möjliggöra särskilda demokratigranskningar av bidragsmottagande föreningar.

Med anledning av detta anser jag att motionen bör bifallas.